

4

אמור (תשי"ה)

כ"ד י"ז-כ"ג

א. י"ט-כ"ג הכתב והקבלה: פרשה זו קשה מאד, כי לפי משטח הדברים נראה ברור, שהחובל בחברו הייבשו התורה ע"כ בנזפו, ודבר זה יתנווד אל טבע האדם ודעתו להעניש עונשי גוף כאלה באדם, וכבר באה אלינו הקבלה האמתית מפי רבותינו, שלא יענש החובל לעולם עונש הגוף כי אם עונש מסוין. לכן יאמרו המפרשים שהתורה לא הזכירה מה רק מה שהיה ראוי לענוש את החובל, ועל זה אמרה "כאשר עשה כן יעשה לו" כלומר היה סך הדארי לענוש כמו אלה, וזה לא יורה במאון דורשו אמת, איך תזכיר התורה הענש שהיה ראוי לחול עליו ותעלים ממנו כמה יענש באמת.

כן שואל הנויר אריה: למה לא כתבה תורה "ישלם לו ידו או מומו"?
 XX החובל לענות על שאלה זו?

ב. י"ט-כ"ג. כאשר עשה כן יעשה בו.
 שבר תחת שכן עין תחת עין שן תחת שן
 כאשר יתן מוט באדם כן יעשה בו.

רמב"ם הלכות חובל ומזיק א' הלכה ג', ה"ו: וזה שנאמר בתורה: "כאשר יתן מוט באדם כן ינתן בו", אינו לחובל בזה כמו שהביל בחברו, אלא שהוא ראוי לחסרו אבר או לחובל בו כאשר עשה, למיכך משלם נזקו. והרי הוא אומר (במדבר ל"ג) ולא תקחו כסף לנפש רוצח, לרוצח בלבד הוא שאין בו נוסף, אבל לחסרון אברים או לחבלות יש בו נוסף... ומניין שזה שנאמר באיברים "עין תחת עין" תשלומין הוא, שנאמר בו "הבורה תחת הבורה", ובפירוש נאמר "וכי יכה את רעהו באבן או באגרוף... רק שבחו יתן זרמא ירמא". הא למת ש"תחת" הנאמר בהבורה תשלומין, והוא פדין ל"תחת" הנאמר בעין ובשאר אברים. ואע"פ שדברים אלה נראין מעבין תורה שבכתב וכלן מפורשים הן מפי משה רבנו מהר סיני, כלן הלכה למעשה הן בידינו וכזה ראו אבותינו דנין בבית דינו על היושע ובצית דינו של שמואל הרמתי וככל בית דין שפסדו מימות משה רבנו ועד עכשו.

1. מה הן שלש ההוכחות שמביא הרמב"ם לכך, ש"עין תחת עין" - תשלומי מסוין, מה ההבדל שבין הוכחותיו.
 כוודי מאמר ג' סעיף ט"ו-מ"ו: אצל הכוודי: הלא ענש הנזק מפרט בתורה כמה שאמר "עין תחת עין" ו"כאשר יתן מוט באדם כן ינתן בו" אמר המפרש: והלא לאמר בוא ירמא נפש בהמה ישלמה נפש תחת נפש", הלא זה הכפר, והלא לא היה אומר: מי שהכה סוסך, הכה סוסו! כי אין לך תועלת בהכות סוסו. וכן מי שברת ירך, אין אומריו לו: קח ידו, שאין בזה תועלת בכרית ידו. כל עכ"ל שהיה נכנס בדינין האלה מה שסותר אותו השכל מ"פצע תחת פצע" והבורה תחת הבורה, איך נזכר לשער זה, שמא ימות אחד מהם מפצע ולא ימות האחר מכמותו, ואיך נזכר לשער כמותו? ואיך נקח עין שאין לו אלה עין אחת כופר עין מי שלש לו עיניו וישאר האחד סומא? והשני בעין אחת, והתורה אמרה "כאשר יתן מוט באדם כן ינתן בו"?... והשוו לדבריו ראב"ע: שמות כ"א כ"ד עין במקומו י"ט ד"ה סך יעשה; כ"ב כן ינתן. רמב"ן י"ח ד"ה אין נפש תחת נפש.

2. מה הן שתי הוכחותיו של החבר בכוודי ומה ההבדל העקרוני ביניהן?

ג. כ"ג משפט אחד יהיה לכם בגור כאורה יהיה כי אני ה' אלו קיבם.
אברבנאל מקשה: כאשר "משפט אחד יהיה" וכך, זה המאמר כפול לפי שכבר נאמר למעלה (ט"ז) כגור כאורה... ולמה נשנה כאן ענין הגור? בטח לענות על שאלתו!

ד. כ"ג וירצמו אותו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה.
דע"י. רמב"ן ראב"ע ד"ה ובני ישראל עשו (יש להגיה בדברי ראב"ע ולגרום כמשפט הזה בחובל, טפורגו ד"ה ובני ישראל עשו העמם זנו ד"ה וירצמו בו אבן: לא עשו עוד על מי הכעס והג' מה שמאז בלבבם בטעה שטמנו, אלא עשו מצד המצוה וכדי לקיים מצוה רגישת רגמו כן אכן אחת. ובוזה סויה הכתוב כאשר צוה ה', לפי התורה והקבלה.
 1. מה הקטל במסוק זה?
 2. כיצד מתרצים אותו המפרשים הנ"ל?
 3. מהי חולשת הדיוו של ראב"ע?

עזה טובה לטאלות א, ב ע"י הסמו 1929. H. Jacob: Aug um Auge ביהוד עמודים 25-48
 השאלות המסומנות א קשות והמסומנות XX קשות ביותר. ענה לפי יכולתך והבנתך.